J.F.G. Maassen

Herontwikkeling Wijnhovenstraat 15 Hilvarenbeek

Ecologische quickscan

J.F.G. Maassen

Herontwikkeling Wijnhovenstraat 15 Hilvarenbeek

Ecologische quickscan

Datum 8-11-18

Maassen *ecologisch advies en onderzoek*

Jan Mosmanslaan 23
5237 BB 's-Hertogenbosch
T 073-6410858
maassen36@ziggo.nl
K.v.K 64413152
BTW nr81276485B02
rek.noNL55 INGB 0003 0208 71

Projectno.	*181021*
Tekst en samenstelling	*Jan Maassen*
Foto's	*Jan Maassen*
Foto op omslag	*Jan Maassen*
Wijze van citeren	*J.F.G. Maassen, Herontwikkeling Wijnhovenstraat 15 Hilvarenbeek*
Contactpersoon	*Dhr. Arjan Evers (Everhage b.v.)*
Status	*Definitief*
Datum	*8-11-2018*

© 2018 Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, 's-Hertogenbosch
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van de natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoeklocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen.
Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere verstrekte gegevens. De opdrachtgever vrijwaart Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoud

1	**Inleiding**		**8**
	1.1	Aanleiding	8
	1.2	Vraagstelling	8
2	**Het plangebied , ingrepen en toetsingskader**		**10**
	2.1	Ligging van de planlocatie	10
	2.2	Beschrijving van de planlocatie en directe omgeving	11
	2.3	Beoogde ingrepen en ontwikkelingen	12
	2.4	Toetsingskader	13
3	**Wettelijk kader**		**16**
	3.1	Inleiding	16
	3.2	Soortenbescherming	16
	3.3	Gebiedsbescherming	17
	3.4	Bescherming houtopstanden	18
	3.5	Rode Lijst	18
4	**Onderzoeksresultaat**		**20**
	4.1	Methodiek	20
	4.2	Gebiedsbescherming	21
	4.2.1	*Beschermd natuurgebied*	21
	4.2.2	*Groenblauwe mantel*	22
	4.3	Soortenbescherming	23
	4.3.1	*Europees beschermde soorten (Habitatrichtlijn)*	*23*
	4.3.2	*Europees beschermde soorten (Vogelrichtlijn)*	*28*
	4.3.3	*Nationaal beschermde soorten (ontheffingsplichtig)*	*26*
	4.3.4	*Nationaal beschermde soorten (vrijstelling)*	*30*
5	**Conclusie en aanbeveling**		**32**
	5.1	Gebiedsbescherming	32
	5.2	Soortbescherming	32
	5.3	Voorzorgsmaatregelen en aanbevelingen	32
	5.4	Ontheffingsaanvraag	33
	5.5	Vervolgonderzoek	34
		Samenvattend	34
6	**Bronnen**		**36**
	Bijlage 1 - Wet Natuurbescherming		**38**
	Bijlage 2 - Beschermde soorten en verblijfplekken		39
	Bijlage 3 - Soorten met een vrijstelling		40
	Bijlage 4 - Mitigatie en voorzorgsmaatregelen m.b.t. kleine marters		41

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer heeft in het kader van de sanering van een varkenshouderij het voornemen tot het slopen van een aantal bedrijfsgebouwen en een open gierkelder. Het plangebied waarbinnen deze ingrepen plaats vinden betreft een grondgebied waarop het erf van adres Wijnhovenstraat 15 binnen de gemeente Hilvarenbeek is gevestigd. De bebouwing van de oorspronkelijke woonboerderij, een stal met hooizolder gekoppeld aan een bedrijfswoning, en een klein bijbehorend bijgebouw blijven gespaard, evenals een stenen schuur. De stenen schuur dient ter ondersteuning van de akkerbouwactiviteiten die voortgezet worden na de sanering.

Everhage BV te Someren heeft de opdracht om deze ontwikkeling mogelijk te maken binnen de gestelde wettelijke kaders. In het kader van deze wettelijke kaders dient een quickscan flora en fauna te worden uitgevoerd. Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is aangezocht om deze quickscan uit te voeren.

1.2 Vraagstelling

De beoogde ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de aanwezige (beschermde) flora en fauna die ter plekke aanwezig is en van invloed zijn op de nabijgelegen beschermde natuurgebieden. Op basis van een veldonderzoek en een aanvullend literatuuronderzoek stelt deze quickscan zich tot doel het vaststellen of uitsluiten van beschermde soorten die vermeld staan in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Op basis van het onderzoeksresultaat wordt bepaald welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op het (mogelijk) voorkomen van deze beschermde soorten en hun leefgebied. Aanvullend wordt bepaald of de ontwikkelingen tot effecten kunnen leiden op beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden die vallen onder de Habitatrichtlijn (Natura-2000) en de ecologische hoofdstructuur (NNN-gebied).

Indien de beoogde ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en hun leefgebied, of van negatief effect kan zijn op beschermd natuurgebied worden aanbevelingen en voorzorgsmaatregelen gegeven om te voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden. Aangegeven wordt welke vervolgstappen gewenst zijn. Deze vervolgstappen kunnen, afhankelijk van de aard van de mogelijke overtreding, betrekking hebben op de volgende zaken.

- Aanvullend onderzoek.
- Opstellen van mitigatie en/of compensatieplan.
- Indienen van een ontheffingsaanvraag.

2. HET PLANGEBIED, INGREPEN EN TOETSINGSKADER

2.1. Ligging van de planlocatie

Het plangebied is gelegen gelegen binnen het agrarisch buitengebied van de gemeente Hilvarenbeek op korte afstand oostelijk van de kleine woonkern Haghorst. Het Wilhelminakanaal ligt op een zeer korte afstand van 0,07 km zuidelijk van het plangebied. De stroom van het kanaal met zijn groene en natuurlijk ingerichte oevergebieden is van belang als provinciale ecologische hoofdstructuur. Het landschap wordt naast grootschalige percelen akkerland- en grasland waarop een intensieve vorm van landbouw wordt uitgeoefend, gekenmerkt door kleinschaliger landschapselementen als kleine boerenerven en houtopstanden binnen de begeleidende bebouwingslinten van de infrastructuur. Het wegenstelsel en perceelgrenzen laat binnen de wijdere omgeving nog veel historische landschapspatronen uit een vroege ontginningsperiode zien. Binnen dit agrarisch gebied liggen verpreid een aantal grotere aaneengesloten oppervlakken natuurgebied. Op kortere afstanden van het plangebied zijn dit het beboste Landgoed Baest en en het beekdallandschap van de Moergestelse Broek en Gement. Beide gebieden zijn gekwalificeerd als Natte Natuurparels en bevatte waardevolle beekmilieu's met bijzondere fauna aan libellen. Het Wilhelminakanaal met zijn beboste oeverzone vormt een ecologische verbindingstructuur tussen beide gebieden.

De directe omgeving van het plangebied aan de noordkant van de Wijnhovenstraat wordt gekenmerkt door grootschalige percelen grasland en akkerland dat op een intensieve manier in agrarisch gebruik is. Het plangebied wordt, uitgezonderd aan de straatkant, aan alle zijden omgeven door deze grootschalige percelen landbouwgrond. Dit open landschap zonder kleinschalige elementen contrasteert enigszins met het kleinschaliger en natuurlijker landschap aan de zuidkant van de weg langs de oevers van het kanaal. De algemene bodemgesteldheid kan als tamelijk droog beoordeeld worden. Buiten de stroom van het kanaal ontbreekt open water en permanent watervoerende watergangen. Alle watergangen zijn van het soort dat het grootste deel van het jaar geheel droog staan. De bodem binnen deze omgeving bestaat uit leemhoudende zandgronden.

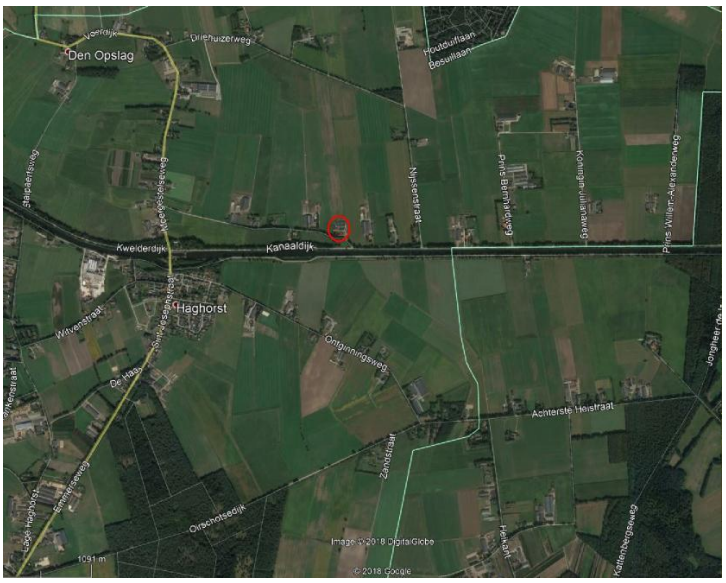

Fig.1. Ligging van het plangebied (rood vlak) in de omgeving.
Luchtfoto: Google Earth

2.2. Beschrijving van de planlocatie en directe omgeving

Het plangebied betreft een boerenerf waarvan de bedrijfsuitoefening van een varkenshouderij ongeveer een jaar geleden gestaakt is. De meest oorspronkelijke bebouwing op het erf betreft een woonboerderij waarvan het deel met stal en hooizolder gekoppeld is aan de bedrijfswoning. Ook uit dezelfde periode stamt en klein bijgebouwtje van dezelfde architectuur aan de westkant van de woonboerderij. Gelet op de architectuur en materiaalgebruik stamt ook de stal ten noordwesten van het hoofdgebouw ook uit een vroegere periode. Genoemde bebouwing heeft buitenmuren van baksteen en een dakbekleding van platte dakpannen. De overige bedrijfsbebouwing stamt uit de verschillende latere bedrijfsuitbreidingsperioden en is opgetrokken uit grote cellenbetonblokken (beter bekend als Durox-blokken). De daken zijn grotendeels bekleed met asbest golfplaten en niet afgewerkt langs de dakranden. Alle bebouwing verkeert in verwaarloosde staat en plaatselijk zijn zelfs daken ingestort. Ten tijde van het veldbezoek waren alle stallen die voor sloop bestemd zijn ontruimd. De binnenruimten van de ontruimde stallen maakten tijdens het veldbezoek een opgeruimde en schone indruk. Inpandig zijn weinig opgeslagen en rondslingerden materialen aanwezig en ontbreken dumpplekken van afval. Andere elementen op het erf die geamoveerd worden zijn voedersilo’s en een open betonnen mestkelder met tot aan de rand toe gevuld met donkergekleurd water in de noordwesthoek van het erf. Rond deze bedrijfsbebouwing is een bestrating van verzakte betonplaten aanwezig die door ruigtekruiden overgroeid is. Aan de noordkant van de bedrijfsbebouwing en aansluitend daarop in de noordwesthoek van het erf is bijzonder ruig begroeid terrein aanwezig met brandnetelvelden en bergen gedumpt bouwafval. Een zeer geschikte omgeving voor kleine zoogdieren en amfibieën om zich schuil te houden. Buiten de bomen en heesters die behoren tot de aanplant van de siertuin zijn er verspreid over het terrein lage houtbegroeiing aanwezig die ontstaan zijn uit natuurlijke houtopslag. Deze bestaan vooral uit Gewone vlier. Opvallend zijn dichte houtbegroeiingen die de zuidgevel van stal 3 en noordgevel van stal 2 geheel aan het zicht onttrekken. Zeker zullen vogels hier nestgelegenheid vinden.

Fig.2.Het onderzoeksgebied is geel omkaderd. De gebouwen, of deel daarvan, die voor sloop in aanmerking komen zijn rood gekleurd. Hieronder een toelichting van de nummering
1.Gierkelder
2-4. Stallen
5. Bijgebouwtje van hoofdgebouw
6. Woonboerderij (hoofdgebouw)
(Luchtfoto Google Earth)

Hieronder een korte opsomming en beschrijving van de gebouwen die gesloopt worden (voor nummering zie bovenstaande figuur).
-Gebouw 2

De oorspronkelijke kern van het gebouw is een stenen schuur die als garage fungeert en een stalruimte bevat. Deze kern (niet rood gearceerd op fig. 2) blijft gehandhaafd en krijgt de functie als landbouwschuur. De rest is later aangebouwd en verkeert in ernstig verwaarloosde staat; de daken zijn deels ingestort en elders is sprake van acuut instortingsgevaar. Deze aanbouw is grotendeels ingericht als varkensstal. Er zijn wat grotere ruimten aanwezig waar een installatie is ondergebracht en die in gebruik zijn geweest voor stalling en opslag.
-Gebouw 3
De zuidelijke helft van het gebouw betreft de oudste stal op het terrein en toont wat betreft materiaalgebruik (bakstenen en platte dakpannen) en architectuur nog enige éénheid met de hoofdbebouwing. Ten tijde van het veldbezoek waren het stalinterieur en de zoldering verwijderd zodat één grote binnenruimte zichtbaar is. Van de zolder rest nog een klein gedeelte. Onder de dakpannen is geen beschot of enige vorm van isolatie aanwezig. Het noordelijk deel van stal is later aangebouwd en gebouwd van dezelfde goedkope materialen (blokken cellenbeton en asbest golfplaten) als de rest van de stallen. Deze ruimte is ingericht met gecompartimenteerde varkensstallen.
-Gebouw 4
Dit gebouw is ingericht als moderne varkensstal waarbij de varkens geheel afgesloten van de buitenwereld in afzonderlijke kluisvormige ruimten gehouden worden. Boven de varkensstal is een grote hooizolder aanwezig. De dakbekleding bestaat voor de helft uit platte dakpannen en voor de andere helft uit asbest golfplaten.

2.3. Beoogde ingrepen en ontwikkelingen.

De beoogde ontwikkelingen betreffen

-Sloop van bestaande bedrijfsbebouwing (zie hoofdstuk hiervoor voor nadere omschrijving).
-Slopen en dempen van gierkelders
-Grondwerkzaamheden voor het verwijderen van bestrating, ruigtebegroeiingen en houtopslag.
-Verwijderen van afval.
-Er worden geen houtstructuren die kapvergunningsverplichting zijn of als beschermde houtopstand aangemerkt kunnen worden, geamoveerd.
-Een nieuwe groene herinrichting

Kaart met weergave plangebied beoogde situatie met landschappelijke inpassing en bouwvlak

Fig.3.Impressie landschappelijke inpassing

Toelichting
De oost- en westkant van het bebouwingsensemble wordt landschappelijk ingepast met een houtwal. Hierdoor wordt het zicht vanaf de weg op beide zijden van de bedrijfsbebouwing zoveel als mogelijk weggenomen. Tevens wordt de bebouwing op een passende wijze afgewerkt.

Bron: Everhage BV

De ingrepen en herontwikkeling kan de volgende effecten ten gevolge hebben
-Doden en verwonden van beschermde diersoorten tijdens de werkzaamheden.
-Vestoren en vernietiging van beschermde vaste verblijfplekken van vogels en zoogdieren
-Verstoren van broedvogels en vernietiging van broedsels.
-In de uitvoerende fase kunnen de sloopwerkzaamheden leiden tot een tijdelijke toename van verstorende omgevingsfactoren als bodemtrillingen, licht- en geluidsbelasting en stikstofuitstoot.
-Ten behoeve van de herinrichting dienen graaf- en opruimwerkzaamheden uitgevoerd te worden wat soorten die in en op de bodem leven kan doden of verstoren.
-Van de nieuwe bedrijfsfunctie kan een afname van omgeving belastende factoren als licht en geluidsbelasting en stikstofuitstoot verwacht worden ten opzichte van de voorafgaande.
-Bij herinrichting wordt een groenplan gerealiseerd dat aansluit op de landschappelijke en ecologische omgeving. Rond de terreinranden wordt een gevarieerde houtwal bestaande uit inheemse soorten gerealiseerd en worden boomgroepen aangeplant. De nieuwe groene inrichting zal een verbetering betekenen voor het leefgebied van beschermde soorten en de kwaliteiten van het aansluitend NNN-gebied.

2.4. Toetsingskader

Deze quickscan toets aan

- Wn Soortenbescherming: hoofdstuk 3.3
- Wn gebiedsbescherming (NNN- gebied en Natura 2000): hoofdstuk 3.2

Niet van toepassing is

- Wn houtopstanden en AVP Bomenkap; er worden geen houtopstanden geamoveerd die onder de Wn natuurbescherming vallen of kapvergunning plichtig zijn op basis van de gemeentelijke regelgeving.
- Ook niet van toepassing zijn Wav en Wvs daar de toetsing geen betrekking heeft op een veehouderij en landgoed.
- Groenblauwe mantel; het gebied ligt niet binnen de Groenblauwe mantel

Fig.4. Rommelige entourage

Fig.5. Woonboerderij

Fig.6.Stal (gebouw 2)

Fig.7. Stal (gebouw 3)

Fig.8. Stal (gebouw 4)

Fig.9. Zicht op het erf vanuit noordelijke richting

Fig.10. Zolder van gebouw 4

Fig.11. Stalruimte gebouw 3

Fig.12. Stenenhoop en ander afval

Fig.13. Afval

3. Wettelijk kader

3.1. Inleiding

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Zowel in de voorgaande als nieuwe wetgeving zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetland-Conventie, Conventie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar. De wet is opgesplitst in de bescherming van soorten (soortbescherming) en bescherming van gebieden (gebiedsbescherming).

3.2. Soortenbescherming

Bij de Wet Natuurbescherming gelden een aantal verbodsbepaling ter bescherming van planten- en diersoorten (zie bijlage). De wet kent 2 beschermingsniveaus waarbij drie categorieën beschermde soorten worden onderscheiden.

- *Europees beschermde soorten volgens de Vogelrichtlijn*
- *Europees beschermde soorten volgens de Habitatrichtlijn.*
- *Nationaal beschermde soorten.*

Europees beschermde soorten
Het zwaarst beschermingsniveau gelden de Europees beschermde soorten. De bescherming van vogels is op Europees niveau geformaliseerd doormiddel van de Vogelrichtlijn en die van de overige soortgroepen doormiddel van de Habitatrichtlijn. De beschermde soorten van de Habitatrichtlijn betreffen uitsluitend soorten die op bijlage IV vermeld staan. Dit betreffen o.a. alle vleermuissoorten die in Nederland en Europa inheems zijn. Voor soorten van bijlage II is de bescherming bij ingang van de Wet Natuurbescherming opgeheven of deze vallen onder het beschermingsregiem van nationaal beschermde soorten.

Ook verblijfplaatsen van soorten uit deze categorie die als "vast" kunnen worden aangemerkt vallen onder het zware beschermingsniveau en worden aangeduid als jaarrond beschermde verblijfplekken. Deze bescherming geldt alleen de vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren. Een vaste verblijfplek betreft een verblijfplek waarnaar een dier regelmatig terugkeert en niet slechts éénmalig voor een specifieke functie gebruikt wordt, zoals de nesten van de meeste vogels. Voor soorten die onder de Vogelrichtlijn vallen zijn er verschillende gradaties in beschermingsniveau, afhankelijk hoe kwetsbaar de instandhouding van de soort is in relatie tot gebruik van de vaste verblijfplek. In samenhang met de verblijfplek wordt ook de leefomgeving beschermd zover deze van belang is om het functioneren van de verblijfplek mogelijk te maken.

Nationaal beschermde soorten
Voor nationaal beschermde soorten geldt een zwakker beschermingsregiem en er kan per provincie en per soort vrijstelling verleend worden voor ingrepen die betreffen ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud. Voor alle inheemse diersoorten, beschermt of onbeschermd, geldt de zorgplicht. De zorgplicht wil zeggen dat men deze niet onnodig mag doden, verwonden of beschadigen. Voor onbeschermde soorten geldt geen ontheffingsplicht maar alleen de zorgplicht.

Ontheffingsplicht
Alle beschermde soorten zijn in principe ontheffing plichtig. Indien men kan garanderen dat de voorgenomen plannen geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg hebben geldt een vrijstelling. Een mogelijkheid om een dergelijke garantie te geven is onder meer door het werken met een door de bevoegde instantie goedgekeurde gedragscode. Vrijstelling doormiddel van een goedgekeurde gedragscode geldt voor alle beschermde soorten en zowel voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud als voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling (een verschil met voorgaande wetgeving).
Indien dergelijke garanties niet kunnen worden gegeven moet men afhankelijk van de soort en ingreep ontheffing aanvragen van artikelen geformuleerd in de Vogelrichtlijn (§3.1 Wn), of Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wn) of het beschermingsregiem andere soorten (nationaal beschermde soorten) (§3.3 Wn).

Voor jaarrond beschermde verblijfplekken en functionele leefomgeving van soorten die onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijnen vallen is respectievelijk artikel 3.5 lid 4 en artikel 3.1 lid2 van toepassing en geldt een verbod om de verblijfplekken en functioneel leefgebied te verstoren. De wet beschermt de jaarrond beschermde verblijfplekken van nationaal beschermde soorten volgens artikel 3.10 lid 1b. Bij deze categorie is een verbod tot opzettelijke verstoring niet van toepassing, noch de bescherming van de functionele leefomgeving. Verstoring van vogels is alleen toegestaan indien daardoor de staat van instandhouding niet in gevaar komt. Onder de term "opzettelijk" moet men ook de zgn.

"voorwaardelijke" opzet verstaan; dat betekent dat de initiatiefnemer zich bewust moet zijn van de effecten van zijn handelingen.

Beschermingsregiem soorten vogelrichtlijn §3.1Wn	**Beschermingsregiem soorten Habitatrichtlijn §3.2 Wn**	**Beschermingsregiem andere soorten §3.3 Wn**
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art3.5 lid 1 Het is verboden om soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden om soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantings-plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen en te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hum natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hum natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Toetsing
In tegenstelling met de voorgaande Flora en Faunawet is de bescherming in mindere mate individueel en dient de staat van instandhouding van de gehele populatie meer in aanmerking genomen te worden.

Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld op de volgende drie criteria:
-aanwezigheid van aanvaardbare alternatieve mogelijkheden;
-aanwezigheid van een wettelijk belang;
-de staat van instandhouding van de soort.
En in het geval er jaarrond beschermde verblijfplekken in het geding zijn:
-behoud van functionaliteit van de verblijfplek.
Het wettelijk belang betreft, afhankelijk van de status van de soort, een nationaal wettelijk belang (Vrijstellingsbesluit) of een Europees wettelijk belang (Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn). Deze wettelijke belangen hebben o.a. betrekking op de openbare veiligheid, volksgezondheid, veiligheid luchtvaart en bescherming flora en fauna. In het geval van nationaal beschermde soorten worden de genoemde criteria soepeler toegepast en zijn er extra vrijstellingsmogelijkheden.

3.3. Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming onderscheidt twee typen beschermde natuurgebieden

- *De gebieden die op Europees niveau een bescherming genieten en aangewezen zijn in het kader van de Habitatrichtlijn (HR), Vogelrichtlijn (VR) en Verdrag van Ramsar (wetlands). Deze gebieden vallen onder de noemer van Natura 2000 en betreffen gebieden van grote ecologische waarde.*
- *Natuurgebieden en verbindingsstructuren die op landelijke basis zijn ingesteld en vallen onder het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze natuurgebieden en hun onderlinge verbindingen vormen een samenhangend ecologisch netwerk. De NNN is de opvolging van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarvan de naam de EHS nog in de wetgeving verankerd is.*

Ook hier genieten de gebieden die onder een Europees beschermingsregiem vallen de meest striktste bescherming.

Voor beide categorieën van beschermde gebieden geldt dat activiteiten die een negatief effect hebben op de kwaliteit van de gebieden in het algemeen verboden zijn. Uitgezonderd zijn activiteiten binnen Natura 2000 gebied die uitgevoerd worden in het kader van vastgelegde beheersplannen ten behoeve van Natura 2000 doelen. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen reële alternatieven zijn, de staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt en er sprake is van een groot openbaar belang, dat o.a. de volksgezondheid en openbare veiligheid kan betreffen.

De ontheffingsverlening gaat veelal gepaard onder strikte voorwaarden en beperkingen en er is altijd sprake van een compensatieplicht. Bij Natura 2000 gebied wordt doormiddel van een voortoets beoordeeld of er negatieve effecten verwacht kunnen worden en in hoeverre deze als significant beoordeeld kunnen worden. Bij niet-significante negatieve effecten volgt een "lichte "beoordeling doormiddel van een Verslechteringtoets. Bij significante negatieve effecten wordt de "zware" route gevolgd doormiddel van een Passende beoordeling en ADC-toets.

3.4 Bescherming houtopstanden

*De Wet natuurbescherming **§ 4.1.** Houtopstanden vervangt de voormalige Boswet, waarbij dezelfde voorwaarden grotendeels gelden. Evenals de Boswet betreft de bescherming in het algemeen houtopstanden buiten de bebouwde kom zover deze een groter oppervlak van 10 are hebben of een rij van meer dan 20 bomen betreffen, geen deel uitmaken van begroeiingen op erven of in tuinen en geen aanplant voor cultuurdoeleinden en houtwinning betreffen. Er geldt een meld- en heraanplant plicht.*

3.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Wet natuurbescherming nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terrein beherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

4. Onderzoeksresultaat

4.1. Methodiek

Literatuuronderzoek

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van diverse websites, o.a. de website van Ministerie van Economische Zaken, en diverse verspreidingsatlassen. Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de ligging van het plangebied ten opzichte van relevante natuurterreinen in de omgeving en de ligging ten opzichte van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de NNN (EHS) (Natuurnetwerk Nederland).

Veldonderzoek

Het veldbezoek werd op 29-10-2018 tussen 10.30 en 12.30 uur uitgevoerd door dhr. J. Maassen. Tijdens het veldbezoek was het rond de 8 graden C, bewolkt, droog en er waaide een lichte wind (wk2) en het regende gedurende een korte periode. Een weertype dat als koud herfstweer getypeerd kan worden.

Tijdens de uitgevoerde veldonderzoeken zijn de aanwezige biotopen in het plangebied vastgesteld. Tevens is onderzoek gedaan naar biotopen en natuurwaarden in de directe aangrenzende omgeving waarop ontwikkelingen binnen het plangebied van invloed op kunnen zijn. Aan de hand van de aanwezige biotopen kan worden bepaald of er mogelijk beschermde soorten voorkomen. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen, die kunnen duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Behalve het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten is er ook gelet op bijv. holen, uitwerpselen, prooiresten, braakballen vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn verwerkt in onderstaande notitie.

4.2. Gebiedsbescherming

4.2.1 Beschermd natuurgebied

Ligging ten opzichte van beschermde natuurgebieden

-De dichtstbijzijnde NNN-gebieden ligt op een afstand van slechts ongeveer 0,05 km hemelsbreed van het plangebied. Een kleine uitloper van dit NNN-gebied nadert het erf tot een afstand van enkele meters. Dit nabije NNN-gebied heeft de functie van ecologische verbindingsstructuur en zijn beheertypen N16.04 van Vochtig bos met productie en N04.02 van Zoete Plas aan toegekend.

- De dichtstbijzijnde Natura-2000 gebieden zijn de *Kampina & Oisterwijkse Vennen* op een afstand hemelsbreed van 7 km noordoostelijk van het plangebied en *Kempenland West* op 7 en 8 km zuidwestelijk en zuid. Op iets grotere afstand westelijk ligt het Natura 2000-gebied *Regte Heide & Riels Laag.*

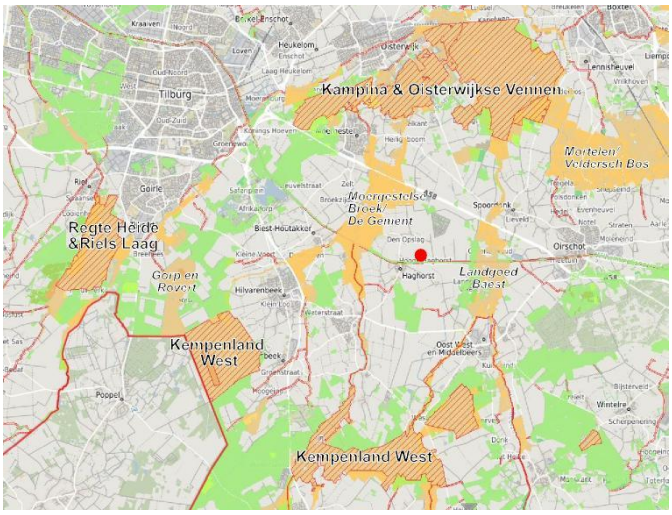

Fig.8. Ligging van het plangebied (rood vlak) ten opzichte van de NNN-structuren (helder gekleurde oppervlakken). Natura 2000-gebied is gearceerd.
Bron: Provincie Noord-Brabant

Fig.9. Ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van het dichtst nabije NNN-gebied (groen).

Effecten

NNN-gebied

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de NNN/EHS of Natura 2000 - gebied. Van een directe aantasting en afname van areaal aan beschermd natuurgebied is daarom geen sprake.

Natura 2000-gebied

Het plangebied ligt op dusdanige grote afstand tot Natura 2000- gebied dat factoren die met een korte reikwijdte die op afstand werken, als bodemtrillingen, geluids- en lichtbelasting niet van invloed kunnen zijn op de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden.

De enige factor die in dit geval een werking over grotere afstanden kan genereren is de factor stikstofdepositie. Een factor die van bijzonder negatieve invloed kan zijn op kwetsbare natuurgebieden. In de uitvoerende fase kan een tijdelijke verhoging van de factor stikstofdepositie plaats vinden ten gevolge de uitstoot van het bouwverkeer en machines die tijdens de sloopwerkzaamheden en het afvoeren van het puin gebruikt worden. Echter gelet op de relatief kleinschalige aard van de sloopwerkzaamheden ligt het geheel niet in de verwachting dat deze uitstoot dusdanige bijdrage levert aan de bestaande achtergronddepositie dat dit tot kwaliteitsverlies leidt van beschermd natuurgebied of leidt tot een overschrijding van drempelwaarden zoals die gesteld zijn voor de nabije Natura 2000-gebieden. Daar de

herontwikkeling de sanering van een varkenshouderij betreft en handhaving van een bestaande woonfunctie, wordt in de nieuwe situatie juist een forse afname van de factor stikstofdepositie verwacht in vergelijking met de voorgaande situatie toen het bedrijf nog in gebruik was als varkenshouderij.

Conclusie

- Er worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS aantasten gelet op de aard en schaal van de voorgenomen ingrepen. De nieuwe groene inrichting en de aard van de herontwikkeling zal juist een versterking betekenen van het nabijgelegen NNN-gebied. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht.
- Negatieve effecten op Natura 2000 gebied kunnen eveneens geheel uitgesloten worden gelet op de afstand, schaal en aard van de voorgenomen werkzaamheden en een herontwikkeling die een afname van de factor stikstofdepositie betekent. Een toetsing aan de Natura 2000 wetgeving wordt daarom niet nodig geacht.

4.2.2. Groenblauwe mantel

Algemeen

De provincie Noord-Brabant heeft in de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (2010) een keuze gemaakt voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landelijk gebied. Voor dit doel zijn 2 robuuste structuren ingesteld; de agrarische structuur en de groenblauwe structuur. De groenblauwe structuur bestaat uit de Groenblauwe mantel en het kerngebied Groenblauw
De Groenblauwe mantel is een buffer tussen het kerngebied Groenblauw met het agrarisch en verstedelijkt gebied. Het kerngebied Groenblauw bestaat uit de ecologische hoofdstructuur (EHS) inclusief de ecologische verbindingszones en de gebieden voor behoud en herstel van watersystemen. De Groenblauwe mantel geeft naast de ontwikkeling van een robuust en veerkrachtig water- en natuursysteem ook ruimte voor de ontwikkeling van gebruiksfuncties, zoals landbouw en recreatie, mits deze bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, water en landschap; Vanuit de watercomponent wordt vooral ingezet op het kwantitatief en kwalitatief herstel van kwelstromen.

Conclusie

Het plangebied ligt buiten Groenblauw gebied. Een toetsing aan de doelstelling van de Groenblauwe mantel wordt daarom niet noodzakelijk geacht

4.3. Soortenbescherming

4.3.1. Europees beschermde soorten (Habitatrichtlijn)

Soortgroepen (m.u.v. vleermuizen)

- Het plangebied ligt te ver buiten het landelijk verspreidingsgebied van de meeste reptielen die doormiddel van de habitatrichtlijn beschermd zijn om deze in de nabijheid te verwachten. Zover deze in de wijdere omgeving voorkomen (Gladde slang op de Groote Peel en in de Reuselse Moeren) eisen deze tevens te specifieke biotoopeisen om nabij het plangebied te verwachten
- In het algemeen is het plangebied weinig geschikt voor amfibieën door het ontbreken van geschikte stabiele watermilieus in de directe omgeving. Het open water van het Wilhelminakanaal biedt in het algemeen een watermilieu dat weinig geschikt is voor amfibieën wegens turbulentie (golfslag), ontbreken van goed ontwikkelde begroeiingen onder de waterspiegel, steile oevers en aanwezigheid van vissen als predators van amfibielarven. Binnen de omgeving van Midden-Brabant komen op relatief korte afstand van het plangebied populaties van de Kamsalamander, Heikikker, Poelkikker en Rugstreeppad voor; soorten die middels de habitatrichtlijn beschermd zijn. Het plangebied ligt echter te ver buiten het lokale verspreidingsgebied van de Kamsalamander, dat rond de stad Tilburg is gelegen, om deze te verwachten. Andere soorten uit deze beschermingscategorie die in de wijdere omgeving voorkomen (Poelkikker, Heikikker) zijn niet bekend uit agrarisch gebied in dit deel van het land en tonen binnen de provincie Noord-Brabant, meer dan elders in het land, een specifieke binding met een hoogwaardig watermilieu en een landbiotoop van heide en heideachtig terrein. Factoren die de verwachtingskans van deze soorten dusdanig klein maakt dat deze uitgesloten kunnen worden voor het plangebied. Ook de Rugstreeppad, in het algemeen een soort van minder stabiele watermilieus, is binnen Brabant betrekkelijk zeldzaam en wordt de buiten de optimale biotoop van heide en stuifzanden minder vaak aangetroffen dan elders in het land. In grote delen van het land komt de soort algemeen voor op agrarisch terrein en kan daar diep tot in stedelijk gebied doordringen. De soort is in het algemeen een kolonisator op allerlei braakliggend terrein en plant zich daar veelal voort in ondiepe tijdelijke plassen. Er zijn geen actuele noch historische waarnemingsgegevens bekend uit de omgeving van het plangebied; de dichtstbijzijnde populatie bevindt zich rond het Leikeven aan de noordkant van Tilburg. Op basis van zijn zeldzaamheid en lokaal verspreidingsbeeld kan de soort voor het plangebied geheel uitgesloten worden, ondanks het feit dat de rommelige entourage en de goed begraafbare zandbodems die het plangebied biedt, goede voorwaarden zijn om de soort te verwachten indien deze in de omgeving binnen een enigszins consistent verspreidingspatroon zou voorkomen.
- Beschermde libelsoorten uit deze categorie die in de omgeving met een kleine kans verwacht kunnen worden als Gevlekte-, Sierlijke- en Oostelijke witsnuit zijn strikt gebonden aan het hoogwaardig milieu van vennen. Ook andere soorten uit de groep van insecten (libellen, vlinders, kevers) zijn grotendeels te specifiek gebonden aan natuurlijke milieus van heide, bos en een kwalitatief hoogwaardig ecologisch watermilieu van rivieren, beken en vennen om deze binnen of nabij het plangebied te verwachten. Weekdieren die door de habitatrichtlijn beschermd worden zijn dusdanig zeldzaam (Bataafse stroommossel) of het eisen een dusdanig specifiek watermilieu (Platte schijfhoren) dat deze voor het plangebied uitgesloten kunnen worden.
- De Habitatrichtlijn beschermt tevens een viertal inheemse plantensoorten en twee soorten bladmos. De enige van deze soorten die verspreid binnen de wijdere omgeving voorkomt is

de waterplant Drijvende waterweegbree. De soort komt vooral voor binnen de beekmilieus van Midden-Brabant; een grote populatie van drijvende waterweegbree is bekend uit het Natura 2000-gebied Kempenland-West binnen de stroom van de Kleine Beerze. Echter op basis van de biotoopeisen en zeldzaamheid kan deze soort en andere soorten uit deze categorie geheel uitgesloten worden voor het plangebied.

- De Habitatrichtlijn beschermt een aantal zeezoogdieren, die vanzelfsprekend binnenlands uitgesloten kunnen worden. Binnenlands kunnen als Europees beschermde zoogdieren wel Bever, Otter, Noordse woelmuis en verschillende soorten vleermuizen verwacht worden. Uitgezonderd van vleermuizen ligt het plangebied te ver buiten het landelijk verspreidingsgebied en specifiek habitatgebied van de genoemde soorten om deze in de nabije omgeving te verwachten.

Vleermuizen

De enige soorten zoogdieren die doormiddel van de habitatrichtlijn beschermd zijn en met grote zekerheid verwacht kunnen worden in de nabijheid van het plangebied zijn vleermuizen. Buiten de dieren zelf, zijn ook de verblijfplaatsen en de structuren die noodzakelijk zijn om deze in stand te houden beschermd. De bescherming geldt de verblijfplekken die jaarrond in gebruik zijn; d.w.z. vaste verblijfplekken waarnaar vleermuizen periodiek terugkeren om bepaalde levensfunctie te vervullen. Ook bij afwezigheid van vleermuizen zijn deze beschermd (zie verder kader).

Toelichting

Wettelijke bescherming en levenswijze

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen staan vermeld in Tabel 3 bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn en zijn daardoor op Europees niveau beschermd. Deze bescherming betreft tevens de vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan:" het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort".

Vleermuizen onderhouden verschillende type verblijfplekken als paarverblijven, winterverblijven, kraamverblijven en zomerverblijven. Voor de staat van instandhouding van de lokale populatie van de soort zijn de kraamverblijven en de grote winterverblijven van het grootst belang. In gebruik van paarverblijven zijn vleermuizen het meest flexibel. In de loop van het seizoen wisselen vleermuizen regelmatig van verblijfplaats waarbij gebruik wordt gemaakt van vaste routes tussen de verblijfplekken. Eveneens tussen foerageergebieden en verblijfplaatsen onderhouden vleermuizen vaste routes. Bij het gebruik van deze routes oriënteren vleermuizen zich op lijnvormige elementen in het landschap zoals bomenlanen, kanalen en houtwallen.
Dit gehele systeem van verbindingsroutes en foerageergebieden die het functioneren van de verblijfplaatsen voor hun specifieke functies mogelijk maakt wordt de functionele leefomgeving genoemd. Ingrepen binnen de functionele leefomgeving die het functioneren van de verblijfplaatsen aantasten worden door de wetgever gelijkgesteld aan de aantasting van verblijfplekken zelf. In deze zin is de functionele leefomgeving even strikt beschermd als de verblijfplekken.

Bronnen

Op basis van landschapskenmerken en landgebruik toont de directe omgeving een grote geschiktheid om meerdere soorten vleermuissoorten te verwachten. Van bijzonder belang is de ligging nabij het Wilhelminakanaal. Verwacht kan worden dat het kanaal van bijzonder belang is als trek- en foerageerroute van Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis en mogelijk Meervleermuis. De grote open oppervlakken agrarisch terrein met weinig kleinschalige landschapselementen zullen door vleermuizen vermeden worden. De meeste vleermuissoorten zullen voornamelijk trekken en foerageren binnen de bebouwde omgeving en langs hoog opgaande groenstructuren in het open landschap. Verwacht worden in en nabij het plangebied in het bijzonder de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. De Gewone dwergvleermuis is landelijk gezien verreweg de meest algemene vleermuissoort en komt vrijwel overal voor in de bebouwde omgeving. De Laatvlieger komt ook

algemeen in de bouwde omgeving voor, maar is minder talrijk. Meer dan vorige soort foerageert deze ook boven open terrein. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger verblijven uitsluitend in bebouwing. Gelet op de ligging nabij bosgebieden kan ook de Rosse vleermuis foeragerend verwacht worden. De Rosse vleermuis is een soort die in bomen verblijft en vanuit bosgebieden over grote afstanden uitvliegt om foerageermogelijkheden in agrarisch gebied te vinden. Minder direct worden grootoorvleermuis, soorten van een meer besloten landschapstype, verwacht. Verblijfplekken van deze soorten kunnen zowel bebouwing (in het bijzonder zolders) als holle bomen betreffen.

Veldbezoek
Het plangebied bevat veel bebouwing wat een positieve factor is om verblijfplekken te verwachten. In het algemeen kan opgemerkt worden dat moderne veestallen, en in het bijzonder varkensstallen, weinig geschikt zijn voor verblijf omdat deze de nodig ongedierte aantrekken. Er ontbreken vaak hooggelegen verblijfsmogelijkheden die onbereikbaar zijn voor het ongedierte dat vleermuizen kan aanknagen of predateren. Andere negatieve factoren zijn de luchtstromen die door het ventilatiesysteem worden veroorzaakt en ammoniakdampen. Deze laatste factoren spelen momenteel geen rol meer, maar voor kort was dit wel het geval.
Alle bebouwing die voor sloop in aanmerking komt is onderzocht op verblijf, verblijfssporen en verblijfsmogelijkheden van vleermuizen. Hierbij werd het volgende geconstateerd over de geschiktheid van de bebouwing voor verblijf.

-De dakbekleding bestaat grotendeels uit golfplaten en platte dakpannen, waarbij dakbeschot ontbreekt en isolatieplafonds overal verwijderd zijn. Hierdoor zijn er geen verblijfmogelijkheden onder de daken, die zich gewoonlijk bevinden tussen dakbekleding en onderliggend ondersteunend materiaal van dakbeschot of plafond. Golfplaten zijn tevens ongeschikt als materiaal om onder te verblijven daar deze een onvoldoende isolerende werking bezitten om vleermuizen tegen temperatuurextremen te beschermen. Platte dakpannen bieden weinig ruimte om onder te verblijven en geen of weinig invliegopeningen.
-Gevelbekleding waarachter en waartussen verblijf kan worden gevonden ontbreekt vrijwel.
-De binnenruimten ontvangen over het algemeen te veel inval van daglicht en zijn tochtig.
-Er ontbreken spleten en kieren tussen de balken van de draagconstructies die diep genoeg zijn om vleermuizen beschut verblijf te bieden.
-De grote zolderruimte van gebouw 4 (zie fig.2) biedt te veel inval van daglicht en geen geschikte verblijfsmogelijkheden in diepe voegen en kieren.
-De verduisterde en geïsoleerde varkenskluizen onder de zolder van gebouw 4 zijn nog steeds moeilijk toegankelijk voor vleermuizen en bieden vleermuizen weinig bescherming tegen ongedierte. Tussen zolder en stalruimte is een isolatieplafond aanwezig dat aan het loslaten is en uitsluitend en alleen vanuit de binnenruimte toegankelijk is.
-De meeste stallen zijn gebouwd met gevels van grote blokken cellenbeton die voldoende isolerend zijn om spouwmuren overbodig te maken. Deze werden bij de stallen van dit type dan ook niet geconstateerd. Bij de enige stal met buitengevels van bakstenen werden geen toegangen (als stootvoegen, scheuren en gaten) tot mogelijke spouwruimten geconstateerd.

De enige geschikte verblijfsmogelijkheden werden ter hoogte van de dakrand bij het deel van de bebouwing (woonboerderij) geconstateerd dat niet gesloopt wordt. Het voegwerk tussen tussen dakpannen en muur langs de dakranden is op veel plekken versleten waardoor gaten ontstaan en dakpannen dusdanig verschuiven dat er geschikte toegangsmogelijkheden en verblijfruimten onder de dakpannen ontstaan (uitgaande dat hier iets van dakbeschot aanwezig is). Ervaring heeft geleerd dat vleermuizen vaak gebruik maken van deze verblijfsmogelijkheden. Verblijfplekken op zolders van de woonboerderij kunnen ook niet uitgesloten worden. De hooizolder is op afstand geïnspecteerd; betreding werd te gevaarlijk geacht.

Door zijn kruidrijke begroeiingen die veel insecten aantrekt kan het plangebied als geschikt foerageergebied beoordeeld worden en kunnen zeker foeragerende Gewone dwergvleermuizen verwacht worden.

Conclusie
-Tijdens het bezoek werd geen verblijf noch verblijfssporen van vleermuizen geconstateerd binnen de onderzochte bebouwing. Echter deze zijn met een enkel veldbezoek ook moeilijk vast te stellen. Op basis van het onderzoek, aard en voormalig gebruik van de gebouwen is de inschatting gemaakt dat verblijfplekken van vleermuizen binnen de te slopen bebouwing vrijwel uitgesloten kunnen worden.
-De voorgenomen sanering betekent geen aantasting van groenstructuren die voor vleermuizen van belang kunnen zijn. Het plangebied ligt op voldoende afstand van de Kanaalzone om geen verstoring van een belangrijke verplaatsing- en foerageerroute voor vleermuizen te verwachten indien geen extreme lichtbelasting wordt betracht.

4.3.2. Europees beschermde soorten (Vogelrichtlijn)

Voor vogels geldt een aantal beschermingscategorieën die hieronder besproken worden (zie voor toelichting onderstaand kader).

Toelichting

In de Wet natuurbescherming worden alle broedende vogels strikt beschermd. De wet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is. Van een aantal vogelsoorten worden de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd. Als nesten door een ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen, kan afhankelijk van de soort die het nest gebruikt, een ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn.

De volgende categorieën (aflopend in beschermde status) worden onderscheiden:

Groep A: Ontheffingsaanvraag altijd noodzakelijk (categorie1,2,3,4; zie bijlage 2, bladz.39)
Nesten jaarrond beschermd, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd.
Soorten: Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendief en Zwarte wouw.

Groep B: Ontheffingsaanvraag mogelijk noodzakelijk(categorie 5; zie bijlage 2, bladz.39)
Deze soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Echter ze zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of "als ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen".
Soorten: Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.

Groep C: Ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk
Soorten: Overige soorten

Groep A; ontheffingsaanvraag altijd nodig

Bronnenonderzoek
Op basis van de omgevingskenmerken worden in het bijzonder een aantal vogelsoorten uit deze zwaarste beschermingscategorie verwacht die als cultuurvolger binnen de bebouwde omgeving

gelden. Soorten die verblijf in of aan bebouwing zoeken als de Huismus, Gierzwaluw en verschillende soorten uilen (Steenuil en Kerkuil). Genoemde uilen en huismussen zullen het grote oppervlak aan landbouwgronden vermijden en zich verplaatsen en voedsel zoeken binnen de bebouwde linten en langs groenstructuren. Naast genoemde soorten kunnen ook soorten roofvogels verwacht worden die boven open terrein foerageren, waarvan de meest specifieke soort die verwacht kan worden de Torenvalk is. Ook deze soort kan in bebouwing of in de nabijheid daarvan nestelen.
Soorten als Buizerd, Bosuil, Ransuil, Valk, Boomvalk Sperwer en Wespendief zijn gebonden voor hun voedsel en nestgelegenheid aan bossen of bosranden. Verwacht kan worden dat de beboste kanaalzone een structuur is waarlangs deze soorten trekken en foerageren. Deze soorten verblijven voornamelijk in bomen.

Veldbezoek
- Tijdens het veldbezoek werd geen aanwezigheid van huismussen of sporen daarvan vastgesteld ondanks geschikte omgevingskenmerken. Met het vertrek van de varkens op het bedrijf is ook de voedselbron, het veevoer dat opgeslagen wordt in voederkuilen of gemorst wordt, vertrokken, wat de afwezigheid van huismussen kan verklaren. Huismussen nestelen meestal in de nabijheid van voedselbronnen (die zich ook op een naburig erf kunnen bevinden). De daken bieden door het ontbreken van een ondersteunend dakbeschot en aard van de dakbekleding zowel voor huismussen als gierzwaluwen geen geschikte verblijfsmogelijkheden.
- Het plangebied biedt door zijn verwaarloosde bebouwing en inrichting een zeer geschikte entourage om Steenuil en Kerkuil te verwachten. De omgeving biedt naast grote oppervlakken landbouwgrond voldoende infrastructuur van samenhangende kleine landschapselementen om Kerkuil en Steenuil niet uit te sluiten. In het bijzonder is gelet op sporen van deze soorten als mestsporen, braakballen en veren. Ook de bebouwing die niet gesloopt wordt, en in het bijzonder de hooizolder van de woonboerderij, is geïnspecteerd. Op basis van dit onderzoek kunnen verblijfplekken van deze soorten uitgesloten; ook werden geen aanwijzingen gevonden dat het plangebied deel uitmaakt van het territorium van uilen.

Conclusie
Als gevolg van de voorgenomen ingrepen en herontwikkeling worden geen negatieve effecten verwacht op jaarrond beschermde verblijfplekken van vogels en blijvende schade aan functioneel leefgebied dat van belang is voor de instandhouding van deze verblijfplekken. Op basis van het onderzoek kan uitgesloten worden dat huismussen en gierzwaluwen momenteel binnen de te slopen bebouwing nestelen.

Groep B; ontheffingsaanvraag mogelijk noodzakelijk
Van soorten uit deze categorie werd tijdens het onderzoek vastgesteld dat afgelopen zomer een broedgeval van de Gekraagde roodstaart heeft plaats gevonden binnen de bebouwing op het erf. Binnen de te slopen stallen werden verschillende subadulte exemplaren van deze soort vastgesteld. Andere waarnemingen betroffen algemene tuinvogels als Koolmees, Pimpelmees en Ekster. Voor genoemde soorten dient het broedseizoen in acht genomen te worden. De bebouwing toont een geschiktheid om nesten van boerenzwaluwen te verwachten; echter deze vertrekken meestal bij afwezigheid van vee. Er werden geen nesten of resten daarvan geconstateerd. Voor de Huiszwaluw ontbreekt geschikte gevelbekleding waaronder deze kunnen nestelen. Voor de Gekraagde roodstaart en andere soorten uit deze categorie die voor hun broedgelegenheid afhankelijk van bebouwing zijn, worden ten gevolge van de voorgenomen ingrepen en ontwikkeling geen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding, daar de omgeving met veel boerenerven voldoende uitwijkmogelijkheden biedt.

Groep C; ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk
Waarnemingen betroffen algemene tuinvogels en de Fazant. Wat betreft broedvogels is het erf van bijzonder belang voor de Fazant; verwacht kan worden dat deze vogels broedt binnen de

ruigtebegroeiingen rond het erf. De omstandigheden zijn gunstig om ook de bedreigde Patrijs als grondbroeder op en nabij het erf te verwachten. Er is veel nestgelegenheid voor tuinvogels binnen de bebouwing en rond de bebouwing, zoals in afvalbergen en de dichte begroeiingen van houtopslag die verwijderd dienen te worden om sloop van de bebouwing mogelijk te maken. Voor deze groep dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen en geldt uitsluitend artikel Wn artikel 3.1 lid 2 en is artikel 3.1 lid 4 en 5 (verbod op opzettelijke verstoring) niet van toepassing.

4.3.3. Nationaal beschermde soorten (ontheffing plichtig)

Soortgroepen

- In het algemeen zijn de omstandigheden ongunstig om amfibieën in de omgeving te verwachten wegen het ontbreken van geschikte voortplantingswateren. Beschermde soorten amfibieën uit deze categorie die binnen de provincie Noord-Brabant plaatselijk algemeen voorkomen zijn Vinpootsalamander en Alpenwatersalamander. De Vinpootsalamander is te specifiek gebonden aan heidevennen om binnen de omgeving van het plangebied te verwachten. Het plangebied ligt tevens te ver buiten het provinciale verspreidingsgebied van de Alpenwatersalamander dat rond Eindhoven en in West-Brabant is geconcentreerd, om deze soort te verwachten
- De enige reptielen die in Brabant voorkomen en binnen deze beschermingscategorie vallen zijn de Levendbarende hagedis en Hazelworm. De Levendbarende hagedis is een tamelijk algemene soort van heide en heideachtig terrein. De Hazelworm is binnen Brabant een zeldzame soort en o.a. bekend van landgoed Baest op relatief korte afstand van het plangebied. De soort is gebonden aan heideterrein en bosgebied met een structuurrijke onderbegroeiing. Waarneming van genoemde soorten binnen de provincie Noord-Brabant op agrarisch terrein zijn van een uiterste incidentele aard. Gelet op hun strikte binding met hoogwaardig natuurlijk gebied en specifieke habitatvereisten kunnen deze soorten voor het plangebied geheel uitgesloten worden.
- Binnen natuurgebied in de omgeving komen een aantal libel- en één vlindersoort voor die onder de nationale bescherming vallen. De Kleine ijsvogelvlinder is bekend van landgoed Baest; tevens bevat het landgoed een rijke libellenfauna. Binnen hoogwaardig beekmilieus zoals dit op dit landgoed en elders binnen nabijgelegen natuurgebieden aanwezig zijn worden op internetsites als nationaal beschermde soort de Bosbeekjuffer vermeldt. Op basis van de verspreidingsgegevens kan ook Beekrombout als nationaal beschermde soort verwacht worden binnen de beekmilieus in de omgeving. Het Wilhelminakanaal kan van een incidentele betekenis zijn als verplaatsingsstructuur voor deze soorten, waardoor niet uitgesloten kan worden dat deze dicht bij het plangebied waargenomen kunnen worden. Echter het plangebied kan van geen betekenis beschouwd worden binnen het habitatgebied van genoemde soorten. Gesteld kan worden dat de voorgenomen ingrepen van geen enkele invloed zijn op het leefgebied van genoemde libellen en vlinders.
- Op basis van verspreidingsgegevens en habitateisen kunnen geheel uitgesloten worden beschermde soorten uit de groep van vissen, de enige nationaal beschermde keversoort (Vliegend hert) en kreeftachtige (Europese rivierkreeft).
- Tevens ontbreken de condities om natuurlijk groeiplekken van nationaal beschermde plantensoorten te verwachten. Nationaal beschermde soorten van akkers en akkerranden, waarvoor binnen akkerbouwgebied enig habitat verwacht zou kunnen worden, kunnen uitgesloten worden op basis van hun zeldzaamheid en het langdurig intensief grondgebruik op het aangrenzend akkerland.
- Op basis van landschapskenmerken en bronnenonderzoekkunnen een aantal nationaal beschermde soorten zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt nabij het plangebied

verwacht worden. Dit betreffen Steenmarter, Das, Eekhoorn en de verschillende kleine marterachtigen (Wezel, Bunzing en Hermelijn). De bescherming zonder vrijstelling van kleine marterachtigen geldt alleen de provincies Noord-Brabant en Noord-Holland. Deze soorten komen overal algemeen voor en zijn moeilijk vast te stellen. De Eekhoorn kan dicht nabij het plangebied voorkomen binnen de kanaalzone, die ook voor deze soort van belang kan zijn als verplaatsingsstructuur. Het plangebied heeft voor deze soort weinig te bieden; hooguit kan sprake zijn van en incidentele aanwezigheid. Het plangebied ligt buiten de kerngebieden van het Brabantse verspreidingsgebied van de Das, dat in het noordoosten van de provincie ligt. Echter de soort rukt steeds verder westwaarts op en kan binnen de omgeving niet meer geheel uitgesloten worden. Wel kan uitgesloten worden dat de schuwe soort verblijfsmogelijkheden zoekt op een bewoond erf. Aanwezigheid van dassen zal voornamelijk betrekking hebben op foeragerende exemplaren nabij het plangebied. Het plangebied biedt door zijn inrichting een geschikte entourage om marterachtigen te verwachten. De bebouwing is dusdanig opgeruimd dat deze weinig verblijfsmogelijkheden biedt; echte buiten de bebouwing is ruig en dicht begroeid terrein met afvalbergen waaronder geschikte verblijfsmogelijkheden kunnen worden gevonden. Tevens kan hier een hoge stand aan prooidieren verwacht worden. Steenmarter is nog weinig bekend in de omgeving, afgaande op gepleegd bronnenonderzoek. De soort laat meestal duidelijke sporen na in de vorm van uitwerpselen, prooiresten en krabsporen. Kleine marterachtigen zijn moeilijker waarneembaar en eisen langduriger onderzoek. Van de kleine marterachtigen kan de Hermelijn vrijwel uitgesloten worden, daar deze een voorkeur voor meer vochtig terrein heeft, de bebouwde omgeving mijdt en er geen waarnemingen vermeld worden binnen de wijdere omgeving van het plangebied (bron: Handreiking kleine marters; uitgave Provincie Noord- Brabant). Aanwezigheid van kleine marterachtigen zal daarom uitsluitend betrekking hebben op Bunzing en Wezel.

Veldbezoek
Tijdens het veldbezoek werd er vooral gelet op sporen van zoogdieren. De verwachtingskans op soorten uit de overige soortgroepen is bijzonder klein als gevolg van te specifieke habitatvereisten en zeldzaamheid. In het bijzonder is gelet op sporen van kleine marterachtigen; de bebouwing is inpandig intensief daarop onderzocht. Ook is veel aandacht besteedt aan de afvalbergen die aan de noord en noordwestkant van de bebouwing zijn gedumpt. Dit sporenonderzoek heeft geen aanwezigheid van kleine marterachtigen of andere beschermde soorten uit deze beschermingscategorie kunnen vaststellen.

Conclusie
Gelet op de zeldzaamheid en ontbreken van duidelijke sporen kan aanwezigheid van Steenmarter binnen het plangebied als niet waarschijnlijk geacht worden. Aanwezigheid van kleine marterachtigen kan op basis van een kort veldbezoek niet geheel uitgesloten worden. Goede verblijfsmogelijkheden worden voornamelijk buiten de bebouwing verwacht waar op dicht begroeid terrein veel bouwafval is gedumpt. Het sporenonderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor aanwezigheid van de soort, maar biedt onvoldoende grond om deze op basis daarvan geheel uit te sluiten. Ten gevolge van de herontwikkeling worden geen negatieve effecten op verblijfplekken en leefomgeving van overige nationaal beschermde soorten verwacht. De nieuwe inrichting voorziet een verbetering van de leefomgeving voor een aantal van de genoemde soorten door de aanplant van beschutting en voedsel biedende houtbegroeiingen.

Effecten en vervolgstappen
Ten gevolge van verwijdering van begroeiingen en afval op het erf rond de bebouwing kan niet helemaal uitgesloten worden dat verblijfplekken van Bunzing en Wezel vernietigd worden. Ook de dieren zelf kunnen gewond of gedood worden. Om schade te voorkomen en afdoende mitigatie te

bieden dienen de bijzondere voorzorgsmaatregel zoals die vermeld staan in hoofdstukje 5.3 in acht te worden genomen.

4.3.4. Nationaal beschermde soorten (vrijgesteld)

Het erf biedt een entourage om een hoge stand en een breed spectrum van kleine zoogdieren te verwachten. Naast de onbeschermde Bruine rat en Huismuis zijn beschermde soorten die die als uitgesproken cultuurvolger gelden als de Huisspitsmuis, Gewone bosspitsmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Veldmuis en Egel niet uit te sluiten. Ook een grotere soort als Vos kan binnen het plangebied foerageergelegenheid zoeken. Gelet op de droge omgeving is de kans klein om amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt te verwachten. Hooguit kan de Bruine kikker en de Gewone pad verwacht worden. Voor al deze soorten (ook de onbeschermde) is slechts de zorgplicht van toepassing, d.w.z. dat onnodig doden of verwonden vermeden dient te worden.

5. Conclusie en aanbeveling

5.1. Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebied
Negatieve effecten op Natura 2000 gebied kunnen geheel uitgesloten worden gelet op de afstand, schaal en aard van de voorgenomen ingrepen en een herontwikkeling die een afname van de factor stikstofdepositie betreft. Een toetsing aan de Natura 2000 wetgeving wordt daarom niet nodig geacht.

NNN-gebied (voormalige EHS)
Er worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS aantasten gelet op de aard en schaal van de voorgenomen ingrepen. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht.

5.2. Soortenbescherming

- De enige soort die onder strenge beschermingsregiem van de Habitatrichtlijn vallen en met grote waarschijnlijkheid binnen het plangebied verwacht kunnen worden zijn vleermuizen en in het bijzonder de Gewone dwergvleermuis. Deze worden in de eerste instantie foeragerend verwacht. Binnen en aan de bebouwing die gesloopt wordt, kan de aanwezigheid van verblijfplekken vrijwel uitgesloten worden. Zomerverblijfplekken aan de bebouwing die niet gesloopt wordt kunnen niet uitgesloten worden.
- Er werden geen aanwijzingen gevonden van aanwezigheid van nationaal beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt. Alleen verblijfplekken van kleine marterachtigen (Bunzing en Wezel) kunnen binnen het plangebied niet geheel uitgesloten worden. Echter deze worden buiten de bebouwing verwacht waarop de voorgenomen ingrepen van toepassing zijn. Bij het opruimen van het afval en verwijdering van begroeiingen rond de bebouwing dienen daarom in hoofstukje 5.3 genoemde bijzondere voorzorgsmaatregelen in acht genomen te worden.
- Er werden binnen het plangebied en de invloedssfeer daarvan geen verblijfplaatsen vastgesteld die als jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren aangemerkt kunnen worden.
- Niet geheel uitgesloten kunnen worden een aantal andere beschermde soorten zoogdieren en amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt. Voor deze soorten wordt verwacht dat de zorgplicht in acht wordt genomen, in het bijzonder bij het opruimen van bouwafval en verwijdering van begroeiingen. Ook geldt dit voor soorten die geheel onbeschermd zijn.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied als gevolg van zijn huidige inrichting een natuurwaarde biedt voor soorten die als cultuurvolger verblijf, beschutting, broedgelegenheid in en aan bebouwing zoeken. De ruige kruidrijke begroeiingen op het terrein bieden voedsel en beschutting aan amfibieën en een heel scala kleine zoogdieren en vogels. Een grondbroeder als Fazant vindt hier broedgelegenheid en ook voor de Patrijs zijn de omstandigheden gunstig om broedgelegenheid te vinden. Jaarrond beschermde verblijfplekken kunnen niet geheel uitgesloten worden.

5.3. Voorzorgsmaatregelen en aanbevelingen.

Algemene voorzorgsmaatregelen

- Bij uitvoering van ingrepen dient het broedseizoen in acht genomen te worden indien niet voldoende gegarandeerd kan worden dat nesten van broedende vogels niet beschadigd of vernietigd kunnen worden. Als aanbeveling geldt, om bij wijze van voorzorgsmaatregel elke

schade aan broedgevallen uit te sluiten, ingrepen geheel buiten het broedseizoen plaats te laten vinden. Als broedseizoen wordt de periode half maart-half juli aangemerkt. Ook als na die periode nog broedende vogels of nestjongen worden waargenomen dan geldt dat het broedseizoen nog niet is afgelopen is. Indien men binnen het broedseizoen wil werken geldt de aanbeveling om de locatie voorafgaande het broedseizoen ongeschikt te maken voor broedende vogels en vervolgens voorafgaande de werkzaamheden het plangebied te controleren op broedende vogels. Hierbij bestaat het risico dat de werkzaamheden stopgezet dienen te worden als een broedgeval geconstateerd wordt.

- Voor aanwezigheid onbeschermde en vrijgestelde zoogdieren en amfibieën dient de zorgplicht in acht genomen te worden. D.w.z. dat men verstoring, verwonding en doden van deze diersoorten zoveel mogelijk tracht te voorkomen. De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd.

Bijzondere voorzorgsmaatregelen

- Met het oog op mogelijke aanwezigheid van kleine marterachtigen als Wezel en Bunzing en kleine zoogdieren waarvoor een vrijstelling geldt dienen een aantal voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen.
    - Het terrein rond de bebouwing voor de sloop vrij maken van afval en begroeiing. Ook binnen de bebouwing alle losse inventaris die schuilmogelijkheid biedt verwijderen.
    - Deze opruimwerkzaamheden rond de bebouwing en het verwijderen van begroeiingen buiten de voortplantingsperiode (15 maart - 1 september) van kleine marterachtigen plaats laten vinden.
    - De werkzaamheden zo laten plaats vinden dat er vluchtroutes voor de verontrustte dieren openblijven. Dit kan door de werkzaamheden in een bepaalde richting uit te voeren.
    - De vluchtroutes laten aansluiten op alternatieve verblijfplekken die gecreëerd kunnen worden dooro.a. het aanleggen van houtrillen, steenhopen en muizenruiters (=op een bepaalde wijze geconstrueerde hooioppers) buiten het werkgebied. De dicht begroeide greppel die als perceelafscheiding tussen de achterliggende percelen fungeert biedt al goede toevluchtmogelijkheden.

Aanbeveling

- Voor het behoud en versterking van de ecologische kwaliteiten dient het aanbeveling om bij herinrichting naar een aanplant van inheemse soorten te streven die aansluit op de landschappelijke en ecologische omgeving. Het groenplan dat reeds is voorgesteld voldoet aan deze eisen en betekent een ecologische winst ten opzichte van de huidige inrichting.
- Met het oog op beschermde soorten, als foeragerende vleermuizen en nachtvogels, die binnen de omgeving op een korte afstand van het plangebied (kanaalzone) vrijwel zeker verwacht worden dient de aanbeveling om de direct verstorende invloed van lichtbelasting zoveel mogelijk te beperken. Zowel in de uitvoerende fase als bij de nieuwe functie die het plangebied krijgt. Tijdens de bouw dient ter aanbeveling de bouwverlichting zo veel mogelijk te beperken en bij herinrichting naar een lichtplan te streven waarbij de lichtverstrooiing naar de omgeving beperkt wordt. Als richtlijn geldt om geen directe verlichtingsbronnen, als schijnwerpers en buitenlampen, op groenstructuren te richten waarlangs vleermuizen foerageren. De bouwmarkt biedt veel mogelijkheden om voor een buitenverlichting te kiezen die de lichtverstrooiing beperkt. Ook zijn er zelfs speciale vleermuisvriendelijke verlichtingsbronnen in de handel.

5.4. Ontheffingsaanvraag

Een ontheffingsaanvraag is noodzakelijk indien de hiervoor genoemde voorzorgsmaatregelen niet in acht kunnen worden genomen.

5.5. Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk indien genoemde voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen.

Samenvattend

Indien de hiervoor genoemde voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen, worden ten gevolge van voorgenomen ingrepen en herontwikkeling van het plangebied geen negatieve effecten verwacht op beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en hun leefgebied. Ontheffingsaanvraag is alleen noodzakelijk indien de genoemde voorzorgsmaatregelen onvoldoende in acht kunnen worden genomen.

6. Bronnen

Literatuur

- Creemers. R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland.
- Schaminée e.a. 1995. De Vegetatie van Nederland deel 1 t/m 5
- Drs. E.J. Weeda, R. Westra, Ch. Westra, T. Westra 1985-1994. Nederlandse Ecologische Flora deel 1t/m5
- P. Twisk, A. van Diepenbeek, J.P. Bekker 2010. Veldgids Europese Zoogdieren
- Dietz, C., O. vonHelversen& D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en NoordwestAfrika. Tirion Natuur.
- SOVON-broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- J.J.C.W. van Delft & W. Schuitema Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. Uitgave RAVON 2005.
- Sander Bouwens. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Uitgave Provincie-Noord-Brabant 2017

Internetsites

- www.brabant.nl
-www. Verspreidingsatlas.nl
-www.dassenwerkgroepbrabant.nl
-www.ed.nl
-www.verspreidingsatlas.nl
-www.rijksoverheid.nl

Bijlage1 - Wet Natuurbescherming

1.1 Verbodsbepalingen

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat-sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting-splaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

1.2 Zorgplicht

In de Wet Natuurbescherming is een zorgplicht (artikel 2, lid 1) opgenomen:
"Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voorhun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken."
De zorgplicht geldt altijd, en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bijlage 2- Beschermde soorten en verblijfplekken

1.2 Bescherming soorten Vogelrichtlijn I (vogels met vaste verblijfplekken).

De vogelrichtlijn onderscheidt de volgende categorieën beschermde vaste verblijfplekken

1	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
2	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Lijst van vogels die vaste verblijfplekken onderhouden

soort	*categorie*
steenuil	1
gierzwaluw	2
huismus	2
roek	2
grote gele kwikstraat	3
kerkuil	3
oehoe	3
ooievaar	3
slechtvalk	3
Boomvalk	4
buizerd	4
havik	4
ransuil	4
sperwer	4
wespendief	4
zwarte wouw	4
blauwe reiger	5
boerenzwaluw	5
Bonte vliegenvanger	5
boomklever	5
boomkruiper	5
bosuil	5
brilduiker	5
draaihals	5
eidereend	5

soort	*categorie*
groene specht	5
ekster	5
gekraagde roodstaart	5
glanskop	5
grauwe vliegenvanger	5
grote bonte specht	5
hop	5
huiszwaluw	5
ijsvogel	5
Kleine bonte specht	5
Kleine vliegenvanger	5
koolmees	5
kortsnavelboomkruiper	5
oeverzwaluw	5
pimpelmees	5
raaf	5
ruigpootuil	5
spreeuw	5
Tapuit	5
torenvalk	5
zeearend	5
zwarte kraai	5
Zwarte mees	5
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	5

2.1 Beschermde soorten Habitatrichtlijn bijlage IV

Nederlandse naam	Latijnse naam
Planten (4)	
Drijvende water-weegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruipend moerasscherm	Apium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
Zoogdieren terrestrisch (8)	
Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Euraziatische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus
Vleermuizen (22)	
Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Franjestaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwerg-vleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoor-vleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoor-vleermuis	Plecotus austriacus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum-equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwerg-vleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatvlieger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwerg-vleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii
Zoogdieren marien (5)	
Bruinvis	Phocoena phocoena
Gewone dolfijn	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris
Reptielen (3)	
Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis
Vlinders (7)	
Donker pimpernel-blauwtje	Maculinea nausithous
Grote vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoer-vlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
Teunisbloempijl-staart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwtje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooi-beestje *)	Coenonympha hero
Libellen (8)	
Bronslibel *)	Oxygastra curtisii
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuit-libel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winter-juffer *)	Sympecma paedisca
Oostelijke witsnuit-libel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
Kevers (5)	
Brede geelrandwater-roofkever	Dytiscus lattisimus
Gestreepte water-roofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchtleerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus
Overige soorten (2)	
Bataafse stroom-mossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

2.2 Nationaal beschermde soorten

Nederlandse naam	Latijnse naam
Planten (76)	
Akkerboerbloem *)	Ranunculus arvensis
Akkerdoornzaad *)	Torilis arvensis
Akkerogentroost *)	Odontites vernus vernus
Beklierde ogentroost *)	Euphrasia rostkoviana
Berggamander *)	Teucrium montanum
Bergnachtorchis *)	Platanthera chlorantha
Blaasvaren	Cystopteris fragilis
Blauw guichelheil *)	Anagallis arvensis foemina
Bokkenorchis *)	Himantoglossum hircinum
Bosboterbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenii
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus-henricus
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium
Bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens
Dennenorchis *)	Goodyera repens
Dreps *)	Bromus secalinus
Echte gamander *)	Teucrium cham. germanicum
Franjegentiaan	Gentianella ciliata
Geelgroene wespenorchis *)	Epipactis muelleri
Geplooide vrouwenmantel *)	Alchemilla subcrenata
Getande veldsla *)	Valerianella dentata
Gevlekt zonneroosje*)	Tuberaria guttata
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra
Gladde zegge *)	Carex laevigata
Groene nachtorchis	Coeloglossum viride
Groensteel *)	Asplenium viride
Groot spiegelklokje*)	Legousia speculum-veneris
Grote bosaardbei *)	Fragaria moschata
Grote leeuwenklauw*)	Aphanes arvensis
Honingorchis	Herminium monorchis
Kalkboerbloem *)	Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides
Kalkeertip *)	Centaurea calcitrapa
Karthuizeranjer *)	Dianthus carthusianorum
Karwijselie *)	Selinum carvifolia
Kleine ereprijs *)	Veronica verna
Kleine Schorseneer *)	Scorzonera humilis
Kleine wolfsmelk *)	Euphorbia exigua
Kluwenklokje	Campanula glomerata
Knolladyrus *)	Lathyrus linifolius
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris
Korensla *)	Arnoseris minima
Kranskarwij *)	Carum verticillatum
Kruipthijm *)	Thymus praecox
Lange zonnedauw	Drosera longifolia
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata
Moerasgamander *)	Teucrium scordium
Muurbloem	Erysimum cheiri
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca
Naaldenkervel *)	Scandix pecten-veneris
Pijlscheefkelk	Arabis h. sagittata
Roggelelie *)	Lilium bulbiferum croceum
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum
Rozenkransje *)	Antennaria dioica
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens
Schubvaren	Ceterach officinarum
Schubzegge *)	Carex lepidocarpa
Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia
Spits havikskruid *)	Hieracium lactucella
Steenbraam *)	Rubus saxatilis
Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia stricta
Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus
Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida
Trosgamander *)	Teucrium botrys
Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris
Vliegenorchis	Ophrys insectifera
Vroege ereprijs *)	Veronica praecox
Wilde averuit *)	Artemisia c. campestris
Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis
Wilde weit *)	Melampyrum arvense
Wolfskers *)	Atropa bella-donna
Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguierlana
Zinkvioolje	Viola lutea calaminaria
Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica
Zoogdieren terrestrisch (31)	
Aardmuis	Microtus agrestis
Boommarter	Martes martes
Bosmuis	Apodemus sylvaticus
Bunzing	Mustela putorius
Damhert	Dama dama
Das	Meles meles
Dwergmuis	Micromys minutus
Dwergspitsmuis	Sorex minutus
Edelhert	Cervus elaphus
Eekhoorn	Sciurus vulgaris
Egel	Erinaceus europaeus
Eikelmuis	Eliomys quercinus
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Grote bosmuis	Apodemus flavicollis
Haas	Lepus europaeus
Hermelijn	Mustela erminea
Huisspitsmuis	Crocidura russula
Konijn	Oryctolagus cuniculus
Molmuis *)	Arvicola scherman
Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus
Ree	Capreolus capreolus
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Steenmarter	Martes foina
Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
Veldmuis	Microtus arvalis
Veldspitsmuis	Crocidura leucodon
Vos	Vulpes vulpes
Waterspitsmuis	Neomys fodiens
Wezel	Mustela nivalis
Wild zwijn	Sus scrofa
Woelrat	Arvicola terrestris
Zoogdieren marien (2)	
Gewone zeehond	Phoca vitulina
Grijze zeehond	Halichoerus grypus
Amfibieën (8)	
Alpenwater-salamander	Triturus alpestris
Bruine kikker	Rana temporaria
Gewone pad	Bufo bufo
Kleine water-salamander	Triturus vulgaris
Meerkikker	Rana ridibunda
Middelste groene kikker	Rana klepton esculenta
Vinpootsalamander	Triturus helveticus
Vuursalamander	Salamandra salamandra
Reptielen (4)	
Adder	Vipera berus
Hazelworm	Anguis fragilis
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Ringslang	Natrix natrix
Vissen (6)	
Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Beekprik	Lampetra planeri
Elrits	Phoxinus phoxinus
Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis
Kwabaal *)	Lota lota
Vlinders (20)	
Aardbeivlinder *)	Pyrgus malvae
Bosparelmoer-vlinder *)	Melitaea athalia
Bruin dikkopje	Erynnis tages
Bruine eikenpage *)	Satyrium ilicis
Duinparelmoer-vlinder *)	Argynnis niobe
Genstaanblauwtje *)	Maculinea alcon
Grote parelmoer-vlinder *)	Argynnis aglaja
Grote vos *)	Nymphalis polychloros
Grote weerschijn-vlinder *)	Apatura iris
Iepenpage	Satyrium w-album
Kleine heivlinder *)	Hipparchia statilinus
Kleine ijsvogel-vlinder *)	Limenitis camilla
Kommavlinder *)	Hesperia comma
Sleedoornpage *)	Thecla betulae
Spiegeldikkopje *)	Heteropterus morpheus
Veenbesblauwtje *)	Plebeius optilete
Veenbesparelmoer-vlinder	Boloria aquilonaris
Veenhoolbeestje	Coenonympha tullia
Veldparelmoer-vlinder	Melitaea cinxia
Zilveren maan *)	Boloria selene
Libellen (8)	
Beekrombout *)	Gomphus vulgatissimus
Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Donkere waterjuffer*)	Coenagrion armatum
Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Hoogveenglanslibel*)	Somatochlora arctica
Kempense heidelibel *)	Sympetrum depressiusculum
Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum
Kevers (1)	
Vliegend hert	Lucanus cervus
Overige soorten (1)	
Europese rivierkreeft	Astacus astacus

*) soort die geen wettelijke bescherming had onder de Flora- en faunawet

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

Bijlage 3- Soorten met een vrijstelling.

Uitgezonderd:

	Geen vrijstelling
1	Vrijstelling voor ingrepen aan bebouwing en erven.
2	Tijdelijke vrijstelling van juli t/m september
3	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus tot 15 oktober
4	Tijdelijke vrijstelling periode maart en april en periode juli t/m september
5	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus t/m februari

	Drente	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord- Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	ANWvB RN art 3.31
zoogdieren													
Aardmuis													
Bosmuis													
Bunzing													
Dwergmuis													
Dwergspitsmuis													
Eekhoorn						4							
Egel													
Gewone bosspitsmuis													
Haas													
Hermelijn													
Huisspitsmuis		1											
Konijn													
Ondergrondse woelmuis													
Ree													
Rosse woelmuis													
Steenmarter						5							
Tweekleurige bosspitsmuis													
Veldmuis		1											
Vos													
Wezel													
Woelrat													
Amfibieën en reptielen													
Bruine kikker													
Gewone pad													
Hazelworm						2							
Kleine watersalamander													
Levendbarende hagedis						3							
Meerkikker													
Bastaardkikker													

Bijlage 4 - Mitigatie en voorzorgsmaatregelen m.b.t. kleine marters

.

Onderstaand figuur geeft per type activiteit aan weke maatregelen naar alle waarschijnlijkheid nodig zijn als één van de drie kleine marterachtigen mogelijk aanwezig is.

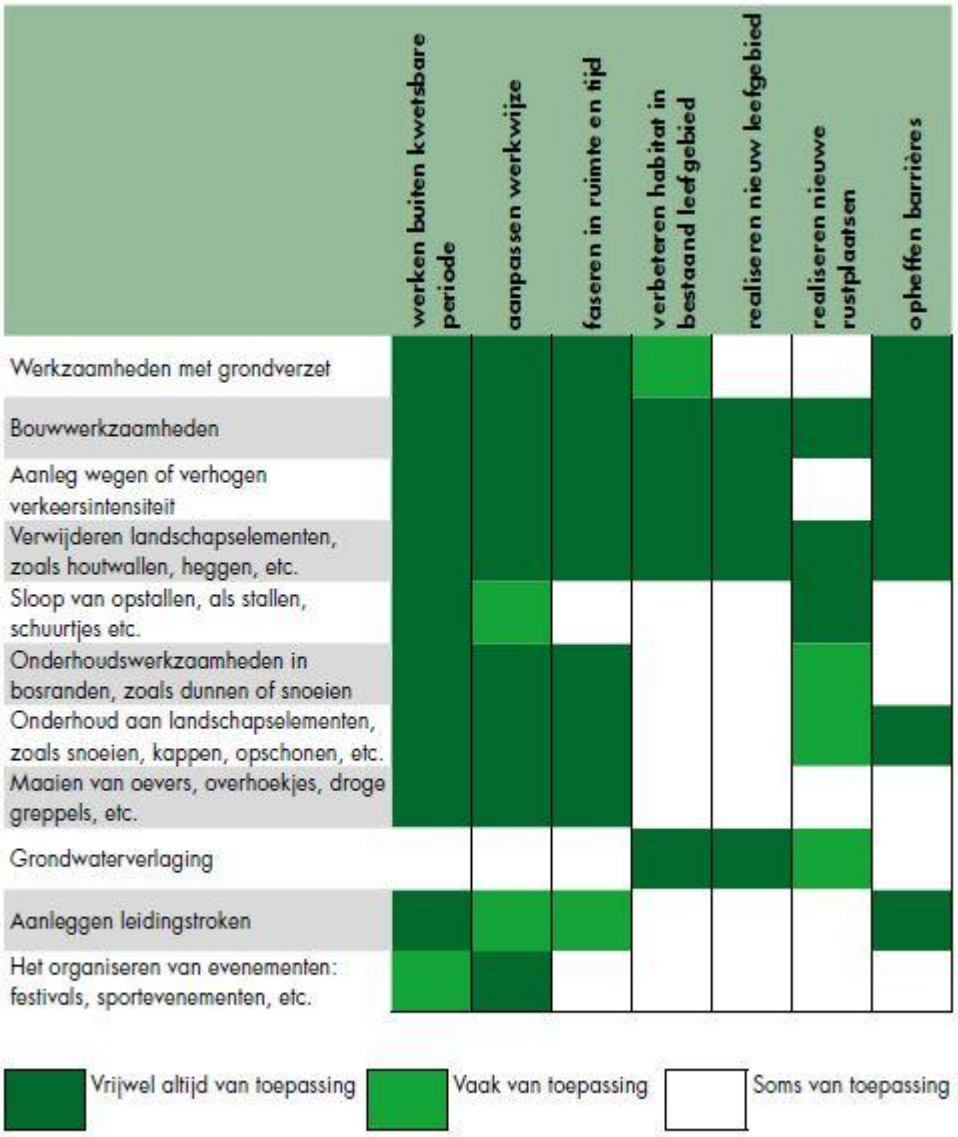

Bron: Handreiking Kleine Marters in relatie tot de soortbescherming. S.Bouwens 2017